

Soarta romilor și Sinti europeni în timpul Holocaustului

Manual pentru profesori

Autori: Gerhard Baumgartner, Irmgard Bibermann, Maria Ecker, Robert Sigel

www.romasintigenocide.eu

Structura materialelor didactice	3
Romii: Cel mai mare grup minoritar din Europa	5
Informații suplimentare despre fiecare fișă de lucru	10
Utilizarea biografiilor	20
Biografii: sugestii pentru predare	22
Utilizarea fotografiilor	28
Metode de utilizare a fotografiilor	30
Cum putem deconstrui viziunile asupra istoriei bazate pe stereotipuri?	41

Impressum:

Autori: Gerhard Baumgartner, Irmgard Bibermann, Maria Ecker, Robert Sigel

Comitetul editorial: Maria Ecker, Karen Polak, Werner Dreier

Grafica: Sabine Sowieja

erinnern.at

Kirchstraße 9/2

6900 Bregenz

2 Cuprins

Structura materialelor didactice, Gerhard Baumgartner

Fișele de lucru de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu prezintă principalele subiecte și evenimente din derularea genocidului împotriva romilor și Sinti europeni. Alegerea subiectelor a fost făcută în strânsă colaborare cu reprezentanți ai numeroase organizații ale romilor și Sinti europeni și cu ajutorul unui grup de istorici din țările vizate. Fișele de lucru se referă exclusiv la acele țări în care romii și Sinti au fost persecutați și uciși între 1933 și 1945.

Fiecare fișă de lucru este dedicată unui eveniment sau aspect central al persecuției, care este indicat în titlu și ilustrat cu ajutorul unei fotografii istorice. Pe lângă un scurt text explicativ, fiecare fișă oferă un plus de informații în rubrica „Știați că”, sugestii pentru activități individuale cu privire la subiectul respectiv în rubrica „Temă” și o referință la sursa fotografiei. Cronologia de pe marginea stângă a fișei indică anul sau perioada când a fost făcută fotografia. Fișele de lucru sunt grupate în cinci capitole.

Fișele din Capitolul A oferă o privire asupra situației romilor și Sinti europeni la începutul secolului al XX-lea. Capitolul B prezintă elementele principale ale persecuției și marginalizării romilor și Sinti cu mult înainte de venirea la putere a național socialiștilor. Capitolul C ilustrează persecuțiile din ce în ce mai radicale și sistematice organizate de național socialiști, în timp ce fișele din Capitolul D se referă la principalele evenimente din derularea genocidului condus de național socialiști și de organizațiile fasciste aliate lor. În sfârșit, Capitolul E se concentrează pe situația supraviețuitorilor genocidului, pe lupta lor pentru recunoaștere și compensații, și pe cultura memoriei.

În plus, cititorii au ocazia să-l cunoască pe Karl Stojka, care îi însoțește prin capitolele paginii de internet. Diversele etape ale vieții lui ilustrează biografia extrem de bine documentată a unei familii romi europene, începând din anii 1930, prin perioada persecuției din timpul regimului nazist și până în prezent. Fișele de lucru conțin, de asemenea, informații biografice suplimentare despre diverși alți romi și Sinti, precum Sofia Taikon și Zoni Weisz (vezi și „Utilizarea biografiilor”).

La începutul fiecărui capitol se află o hartă care poate fi folosită pentru a localiza evenimentele principale. Majoritatea punctelor indicate pe hărți sunt locații ale unor lagăre de concentrare. Accesându-le ajungeți la o fișă de lucru referitoare la lagărul respectiv. Hărțile arată lagărele de concentrare cele mai importante din punct de vedere istoric; dintre multele lagăre de detenție și închisori sunt indicate doar câteva exemple.

Romii: Cel mai mare grup minoritar din Europa, Gerhard Baumgartner

Se estimează că în Europa trăiesc astăzi circa 8 milioane de romi și Sinti, care vorbesc limbi diverse, unele dintre ele foarte diferite. Deși toate aceste graiuri au rădăcini indiene comune - cu un număr variabil de împrumuturi verbale din persană, armeană și greacă - ele s-au diferențiat în cursul evoluției lor, așa cum se întâmplă cu toate grupurile lingvistice mari. În timp ce în nordul și vestul Europei pot fi întâlnite diverse limbi Sinti, graiurile romani din Europa Centrală și de Sud au fost puternic influențate de limbile popoarelor din jur precum albaneza și turca în Balcani, sau româna, maghiara și limbile slave în restul zonei.

Majoritatea romilor și Sinti europeni trăiesc în țările Europei Centrale și de Est și în Balcani, în țări precum Ungaria, Slovacia, Republica Cehă, Bulgaria și România. Aceste țări au devenit recent membre ale Uniunii Europene. Există discrepanțe imense între cifrele referitoare la populația romă înregistrate în recensămintele oficiale și estimările publicate de organizații independente pentru drepturile omului sau de organizații rome și Sinti. Datele din recensămintele oficiale sunt bazate parțial pe limbile vorbite, însă nu toți membrii grupurilor de romi și Sinti mai vorbesc limba minorității din care fac parte.

Ca urmare a experiențelor traumatice din timpul Holocaustului și a continuării discriminării și persecuției până în ziua de astăzi, mulți membri ai acestei minorități preferă să nu se înregistreze ca romi sau Sinti. Cum percepția despre sine și percepția externă a acestor oameni sunt adesea diferite, experții au dificultăți când vine vorba de a „defini” cine ar trebui să fie considerat rom sau Sinti. În unele țări din Europa Occidentală și Nordică, grupurile de romi și Sinti se intersectează ocazional cu alte grupuri nomade, precum Cositorii din Irlanda, Călătorii din Marea Britanie sau Yenișii din vestul Austriei, sudul Germaniei, nordul Italiei și Elveția. Nu există un acord - nici în lumea academică și nici între reprezentanții acestei minorități - cu privire la întrebarea dacă aceste grupuri ar trebui incluse în rândul populației rome și Sinti din Europa sau nu.

Istorie

Se crede că romii și Sinti europeni sunt originari din nord-estul Indiei, unde grupuri înrudite cultural și lingvistic încă mai trăiesc și azi. Între secolele al V-lea și al XI-lea, au avut loc câteva valuri de migrație din regiunea respectivă către Persia și Imperiul Bizantin. Aceasta a fost perioada când multe cuvinte de împrumut din persană, armeană și greacă au intrat în limbile romani. Noțiunile din limbile germanice („gypsy” în engleză, „Zigeuner” în germană) și respectiv cele din limbile romanice („zingari” în italiană, „gitanos” în spaniolă, „gitans” în franceză) datează din perioada când romii au adoptat creștinismul în Imperiul Bizantin. În acele zile cuvântul grecesc „atzinganos” era folosit pentru a desemna pe așa zișii „intangibili”, pustnici și alți creștini care locuiau în afara jurisdicției autorităților locale. Termenii lingvistici germanici și romanici indicau, așadar, un statut legal specific, pe care romii l-au primit la sosirea lor în Europa și pe care în unele cazuri au continuat să îl aibe până în secolul al XVII-lea. În societatea majoritară de astăzi, cuvintele „Zigeuner”, „zingari” etc. Implică, de obicei, conotații negative. De aceea sunt inacceptabile pentru majoritatea romilor și Sinti, care le consideră peiorative.

Prima referință la prezența romilor în Constantinopole datează din anul 810, însă cele dintâi mișcări migratorii importante către Europa au avut loc abia în secolul al XIV-lea. Una din zonele lor de așezare a fost o regiune din Pelopones cunoscută sub numele de „Micul Egipt”. De aceea, atunci când au ajuns în vestul Europei mulți romi și Sinti s-au autodenumit pentru multă vreme „egipteni”. Cuvântul englezesc „gypsy” este o prescurtare de la „Egyptian”. Termenul de „egipteni” se mai explică și prin faptul că unii dintre romii și Sinti care au migrat au intrat în Europa prin Peninsula Iberică, venind din Egipt și Africa de Nord.

După căderea statelor cruciate creștine din Palestina și Asia Mică, numeroși „gypsies” au venit în Europa de Vest împreună cu armatele aflate în retragere. Descendenții lor de azi se autonumesc Sinti, un nume ale cărui origini încă nu au fost complet elucidate. Sinti se pretindeau adesea a fi „nobili” sau „prinți egipteni”, deși în realitate erau probabil doar oameni liberi, adică nu erau supuși nici unui domnitor. Timp de secole, au fost muzicieni și mercenari, armurieri și fabricanți respectați de tunuri pentru armatele de închiriat. Odată cu introducerea armatelor naționale în secolul al XVII-lea, însă, grupurile de Sinti liberi au început să fie strămutate și declarate ilegale, iar în final au ajuns să fie persecutați ca „tâlhari”.

Majoritatea romilor din Europa Centrală și de Est s-au mutat în țările în care trăiesc astăzi în cursul războaielor turcești. În multe cazuri au fost așezați acolo de domnitorii creștini. Regele maghiar Sigismund, de pildă, a emis în 1423 o scrisoare de protecție pentru „Ladislaus cel loial mie și supușii săi țigani”. O serie de romi au reușit chiar să se ridice în rândurile nobilimii, iar în 1595 romul Ștefan Răzvan a devenit Voievodul Moldovei. Majoritatea romilor din România, însă, și-au văzut statutul redus la cel de servitute sau sclavie, din care nu au fost eliberați decât în 1859.

Descoperirea faptului că romii provin, probabil, din India a fost făcută de un cleric protestant din Győr, un oraș din vestul Ungariei. În timp ce studia la Leiden, în Olanda, a întâlnit niște studenți din India, iar limba lor i-a adus aminte de cea a romilor din orașul lui natal. Și-a raportat descoperirea într-un ziar vienez, în 1763.

Majoritatea grupurilor de romi care trăiau în Europa de Est duceau o viață sedentară. În multe orașe, precum Istanbulul, locuiau în suburbii separate. În secolul al XVIII-lea, Împărăteasa Maria Theresa și fiul ei, Iosif II, au făcut câteva încercări de a-i forța pe romii încă nomazi să se așeze, acordându-le pământ prin decrete imperiale emise în 1771 și 1782. În același timp, însă, le-au fost luați caii și au fost forțați să lucreze ca zilieri. Multe dintre așezările romi din Austria sunt un rezultat al acelor decrete. „Țiganilor” nu li s-a interzis numai folosirea limbii și practicarea meseriilor lor tradiționale ci li s-au luat și copiii pentru a fi crescuți de familii creștine. Mulți romi au fugit de această expunere forțată la „civilizație”.

Inițiativa unui alt nobil habsburgic, Arhiducele Karl Ludwig de Austria, pe de altă parte, s-a bucurat de aprobarea unanimă a romilor. În 1888 el a facilitat publicarea unui dicționar Romanes în 6 volume, numit Romano Csibakero Sziklaribe, o încercare de a combina 40 de dialecte romani într-o singură limbă scrisă.

Spre sfârșitul secolului al XIX-lea, majoritatea romilor est europeni își câștigau existența ca zilieri, ajutoare la ferme și muncitori la strânsul recoltei. Iarna, cei mai mulți căutau să-și completeze veniturile mizere cu ajutorul a diverse meserii itinerante, precum cositoritul, polizarea, repararea de umbrele, fabricarea de greble și împletirea de coșuri. Mulți găseau o sursă suplimentară de bani în muzică. Și romii și Sinti din Europa Occidentală practicau meserii itinerante: străbăteau târgurile ca negustori de cai și de mărunțișuri sau ca actori și muzicieni. Toate încercările de emancipare și integrare socială a așa zișilor „țigani” nu au dus la nici un rezultat, mai ales în secolul al XIX-lea, când au început să se înființeze statele naționale, cu organizarea lor rigidă. Legislația strictă cu privire la cetățenie și circulație a lăsat mulți romi apatrizi, în timp ce noile legi referitoare la vagabondaj i-au împiedicat să își continue meseriile itinerante. La sfârșitul secolului al XIX-lea, romii au avut de suferit din ce în ce mai mult din cauza procedurilor sistemului polițienesc modern. Deportați de poliție sau închiși în aziluri pentru nevoiași, romii au devenit din ce în ce mai săraci și s-au transformat în ținte ale criminalizării. În timpul Primului Război Mondial, multe țări și-au închis romii nomazi în lagăre de detenție pentru ani de zile. Pe de altă parte, mulți romi sedentari au luptat ca soldați în diverse armate și s-au întors adesea cu numeroase decorații. În timpul Marii Depresii și în perioada interbelică, tensiunile între romi și gagii (ne-romi) au crescut vizibil. Autoritățile locale erau din ce în ce mai puțin dispuse să ofere fonduri pentru taxele școlare sau costurile cu spitalizarea și serviciile sociale pe care majoritatea zilierilor romi, care nu aveau nici un ban, nu le puteau acoperi.

Multe țări din Europa au introdus legi restrictive împotriva „țiganilor”. Autoritățile polițienesti au devenit, la rândul lor, din ce în ce mai implicate în activități de cooperare internațională destinate să ducă la crearea unor registre pentru „țigani”, iar amprentarea a fost folosită pentru prima oară pe scară largă în acest scop. Începând din 1912, au fost elaborate fișe pentru așa ziișii „țigani”, complete cu fotografii și amprente. În 1933, reprezentanți ai tuturor partidelor politice din Austria s-au reunit la Oberwart, în provincia Burgenland, la o așa numită „conferința despre țigani”, unde s-au discutat primele planuri referitoare la munca forțată sau deportarea în Africa - având în vedere că „țiganii”, după cum a menționat unul dintre participanți, nu puteau fi pur și simplu omorâți. Această sarcină a fost lăsată în grija național socialistilor. În 1938, naziștii au început să deporteze romii și Sinti în lagăre de muncă - precum „lagărul pentru țigani” de la Lackenbach, din provincia Burgenland - iar mai târziu, începând din 1941, la Auschwitz-Birkenau și Chelmno, în Polonia.

Câteva sute de mii de romi și Sinti europeni au fost uciși în lagăre între 1938 și 1945. Abia în anii 1980 a început să se înregistreze o schimbare treptată în politicile publice europene cu privire la romi și Sinti. În deceniile următoare li s-a acordat statutul oficial de minoritate în aproape toate țările.

Link-uri pentru mai multe informații despre istoria romilor:

<http://www.ushmm.org/wlc/en/article.php?ModuleId=10005219>

<http://romafacts.uni-graz.at/index.php/history/persecution-internmentgenocide-holocaust/holocaust>

O cronică a datelor semnificative din istoria romilor se află la:

<http://web.archive.org/web/20040908144722/http://radoc.net/chronology.html>

10

Informații suplimentare cu privire la fișele de lucru individuale, Gerhard Baumgartner

A1) Fotografia face parte dintr-o serie de 11 poze făcute în 1931, în sudul provinciei Burgenland, de către RAVAG (fosta companie de radio austriacă) pentru un program documentar. Așa cum se poate vedea în celelalte poze ale seriei, echipa de înregistrare a așezat microfoanele de-a lungul drumului. Fotografiiile au fost publicate în revista de programe ale RAVAG înainte de transmiterea documentarului, iar ascultătorii s-au putut uita la poze în timp ce urmăreau programul. Inițial pozele au fost greșit interpretate și au fost folosite de antropologi ca imagini ale unei nunți rome.

A2) Se știe prea puține lucruri despre familia Bamberger. Max Bamberger a fost ucis în Croația. Vezi și fișa de lucru despre masacrul de la Hrastina.

A3) Odată cu declinul mineritului de aur, argint și fier din Europa secolului al XVIII-lea, mulți oameni și-au pierdut sursa de venituri și au fost nevoiți să trăiască din muncă sezonieră itinerantă. Ulterior, în secolul al XIX-lea, măsurile de raționalizare a agriculturii au obligat multe secțiuni ale populației rurale să ducă o viață nomadă sau semi-nomadă. Nu toți au găsit de lucru în noile industrii și în minele de cărbuni, așa încât, la sfârșitul secolului al XIX-lea, se formaseră multe grupuri nomade, mai ales în zonele economice de graniță ale Europei (de pildă în Irlanda, Scoția, văile Alpilor, dar și în Boemia, Italia și Transilvania). Aceasta este originea Cositorilor, Yenișilor, Savoyarșilor și Călătorilor scandinavi, văzuți ca grupuri nomade marginalizate din Europa. În estul Europei mai ales, în această categorie erau incluși și mulți romi.

A4) Începând din secolul al XVII-lea, muzicieni și orchestre rome au fost adesea angajate să cânte la palatele nobilimii maghiare. Forma cea mai cunoscută a muzicii populare maghiare, care s-a dezvoltat în secolul al XIX-lea sub patronajul nobilimii, era – și încă mai este – cântată mai ales de așa numitele „trupe țigănești” și de aceea este adesea incorect clasată drept „muzică țigănească”. În realitate este o formă timpurie a muzicii populare, care s-a dezvoltat odată cu apariția mișcării naționale maghiare. Această muzică nu are nimic mai mult de a face cu muzica tradițională romă decât flamenco – de asemenea cântată în mod special de muzicieni romi.

O carieră de muzician profesionist într-o orchestră clasică era o tradiție în multe familii romi central europene. Începând de la mijlocul secolului al XIX-lea, acești muzicieni studiau în cele mai importante academii de profil ale Europei. Și astăzi, marile orchestre ale operelor și sălilor de concerte europene includ mulți muzicieni romi. Și pentru muncitorii agricoli obișnuiți, din rândul romilor est europeni, muzica era o binevenită sursă suplimentară de venituri, mai ales iarna. Și astăzi, familiile romi încă își mai încurajează copiii să învețe să cânte la un instrument muzical de la o vârstă fragedă, pentru că muzica este văzută ca o bună sursă alternativă de venituri în momente de criză.

A6) Majoritatea romilor din provincia Burgenland erau sedentari. Locuiau în propriile lor așezări și vara munceau ca zilieri pentru familiile de fermieri din sate sau ajutau la strânsul recoltei pe marile domenii nobiliare. Toamna și iarna erau nevoiți să câștige venituri suplimentare prin muncă sezonieră itinerantă. Mulți dintre ei călătoreau din loc în loc ca tocilari de cuțite și foarfeci, cositori, fabricanți de greble și mături sau negustori de mărunțișuri. Pentru acest tip de muncă, aveau, de obicei, un permis de negustorie ambulantă. Aceste permise au fost succesiv revocate în timpul crizei economice de la sfârșitul anilor 1920 și începutul anilor 1930, în încercarea autorităților locale de a-i proteja pe diverșii negustori locali de competiția externă.

A7) Multe dintre numele grupurilor romi est europene le indică ocupațiile tradiționale. Majoritatea membrilor subgrupului Lovara, de pildă, erau negustori de cai; Aurarii erau foști lucrători în minele de aur dar și fabricanți de tigăi, iar Căldărarii sau Căldărașii erau cazangii și fabricanți de boilere. Karl Stojka s-a născut în caravana părinților lui de lângă Viena, în 1931. Familia petrecea iarna la Viena iar vara se muta din loc în loc, în funcție de călătoriile tatălui lui Karl, care era negustor de cai. În 1939, când romilor li s-a interzis viața nomadă, s-au așezat în Viena, unde s-au integrat perfect. Karl și unul dintre frații lui, de pildă, erau membri ai unei trupe muzicale de tineri din cel de-al XVI-lea district al orașului. În Burgenland, copiii romi au fost excluși din școli încă din 1938, dar la Viena Karl împreună cu frații și surorile lui au putut să meargă la studii până în 1943. În toamna aceluși an, Karl a fost arestat chiar din clasă și trimis împreună cu mama, frații și surorile lui în lagărul Lackenbach, din Burgenland, iar de acolo au fost deportați la Auschwitz.

Mai multe informații la: www.romasinti.eu.

A8) La sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului XX, popularitatea crescândă a fotografiilor și cărților poștale a dus la nașterea unui stereotip romanticizat despre țigani ca „hoinari fără adăpost”, călătorind la întâmplare din loc în loc și trăindu-și viața în mijlocul naturii, total eliberați de orice obligație socială. Chiar și în acele zile, această imagine era valabilă doar pentru o fracțiune minusculă a populației rome din Europa. La sfârșitul secolului al XIX-lea, peste 90% dintre romii și Sinti europeni duceau o viață sedentară. Dezvoltarea fotografiei și publicarea de cărți poștale a făcut ca stilul de viață al unei minorități să devină decisiv pentru imaginea unui întreg grup etnic. Până la sfârșitul secolului XX, această imagine a vieții neîngrădite, fără griji și fără odihnă a romilor și Sinti europeni a ajutat la menținerea a numeroase prejudecăți.

B1) În perioada interbelică, provincia austriacă Burgenland avea peste 130 de așezări rome, cu o populație totală de peste 8.000 de locuitori. Majoritatea trăiau în districtul Oberwart, unde înaintea celui de-al doilea război mondial romii reprezentau circa 10% din populație. În 1933, așezarea romă din Oberwart găzduia un total de 282 persoane, care trăiau în 52 de case. Principala problemă a romilor era că de obicei nu dețineau nici o bucată de pământ. În timp ce alte sate puteau supraviețui pe timp de criză cultivând cartofi și legume sau crescând porci și păsări, romii trebuiau să-și cumpere toată hrana. Nu aveau nici păduri de unde să aducă lemne de foc, la fel ca majoritatea celorlalți săteni. Din aceste motive, criza economică mondială și șomajul din timpul Marii Depresii au avut efecte catastrofale pentru ei. Romii din Oberwart și satele învecinate au sărăcit complet și au murit literalmente de foame.

B2) În perioada interbelică, provincia Burgenland, care fusese cedată Austriei de către Ungaria în 1921, atrăgea fotografi austrieci care doreau să o prezinte ca pe un loc exotic, o regiune est europeană tipică. Fotografiile și jurnalele de călătorie de la vremea aceea se concentrau pe „diferența” Burgenlandului, pe contrastul față de restul Austriei.

B3) Numărul de pe fotografie face parte din vechiul sistem de referință utilizat de Arhivele Provinciei Burgenland din Eisenstadt. Astăzi, aceste arhive găzduiesc una dintre cele mai mari colecții de fotografii cu romi făcute de poliție din lume. În secolul al XIX-lea și la începutul secolului XX, ofițerii de poliție din provincie se numeau „jandarmi” și erau reprezentanții autorității provinciale. Termenul de „poliție” era folosit numai pentru ofițerii din orașe, care erau, de obicei, agenți ai autorității municipale.

B5) În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea, țările europene au început să țină registre din ce în ce mai exacte despre cetățenii lor. Acest lucru a devenit necesar pe măsură ce dreptul de vot a fost extins la tot mai multe sectoare ale societății, s-a introdus serviciul militar obligatoriu și s-au înființat sisteme de asigurări sociale. Restricțiile tot mai mari impuse libertății de circulație, introducerea pașapoartelor naționale și dezvoltarea identităților naționale ca urmare a apariției statelor bazate pe ideea de națiune, au făcut ca toți membrii grupurilor etnice migrante să fie priviți cu suspiciune. În 1912, Franța a devenit prima țară care a înființat registre separate pentru toate persoanele nomade, care erau obligate să poarte permanent cu ele o carte de identitate specială, completă cu fotografie și amprente. Mulți romi și Sinti, care vorbeau, în plus, altă limbă, erau considerați străini. În multe cazuri li s-a refuzat cetățenia și au fost clasificați ca apatrizi. Elveția a interzis chiar intrarea în țară a așa-zisilor „țigani” – și a continuat această politică până după cel de-al doilea război mondial. Sistemele de înregistrare cu dosare speciale și introducerea „documentelor de identitate pentru țigani” au fost curând adoptate și de alte țări europene. Atât poliția din Cehoslovacia cât și cea din Ungaria au emis astfel de documente, în timp ce Germania și Austria au ținut registre separate pentru cetățenii pe care au ales să îi defăimeze ca „țigani”. Un rol important în coordonarea internațională a acestor măsuri polițienești și l-a asumat Interpolul, ca platforma europeană împotriva criminalității. După venirea la putere a național socialiștilor, dosarele create de poliția penală au servit drept instrumente pentru deportarea romilor și Sinti în lagărele de concentrare și în lagărele morții. În general, se poate spune că cei care au fost clasificați ca „țigani” și incluși în dosare speciale de către poliție în perioada interbelică au fost supuși mai apoi persecuției sub național socialiști.

B6) Psihiatrul Josef Jörger a pretins ca „vagabondajul” era o formă moștenită de conduită socială și era întotdeauna asociat cu alte forme de comportament antisocial precum prostituția, alcoolismul și faptele penale. Adepții elvețieni ai eugeniei, ca Josef Jörger și Ernst Rüdin, au avut o influență semnificativă asupra formulării și aplicării radicale a politicii rasiale a NSDAP. În cursul unei perioade de studiu petrecute în capitala Elveției, Berna, „cercetătorul rasial” german Robert Ritter a luat cunoștință despre teoriile lui Josef Jörger, pe care le-a folosit, ulterior, ca bază pentru propria sa clasificare rasială a romilor și Sinti germani.

C1) Întruât strămoșii lor emigraseră în Europa din India Centrală cu peste o mie de ani în urmă, „cercetătorii rasiali” considerau că romii și Sinti erau adevărați „arieni”. De aceea, conform ideologiei național socialiste, nu trebuiau clasificați ca fiind grupuri etnice „inferioare rasial”, așa cum se pretindea în lucrările pseudo-științifice ale adeptilor eugeniei. Probabil această contradicție a fost cea care a dus la o schimbare de poziție în logica persecutorilor, în 1942. Dacă înainte erau persecutați – la fel ca în cazul populației evreiești – așa numiții „țigani puri din punct de vedere rasial” și „metișii țigani de gradul întâi”, în conformitate cu un decret emis de Heinrich Himmler la 13 octombrie 1942 „țigani puri din punct de vedere rasial” urmau să fie scutiți de persecuție. „Inferioritatea rasială” a multor „țigani” era, însă, în acest tip de gândire, un produs al secolelor de încrucișare între romi și alte grupuri etnice disparate. Persecuția, sterilizarea forțată și deportarea trebuiau, din acest motiv, oprite în cazul special al grupurilor „pure din punct de vedere rasial” – care îi includeau pe „Sinte și Lalleri”. Identificarea „țiganilor” considerați a fi rasial puri a fost încredințată unui număr de nouă așa numite „căpetenii țigănești”, care au fost însărcinate cu scoaterea de pe listele de deportare a celor care se încadrau în această categorie. În realitate, decretul nu a fost aplicat niciodată deoarece autoritățile locale l-au ignorat, iar deportarea a continuat să fie soarta celor care fuseseră înregistrați ca „țigani” în perioada interbelică. Decizia dacă Legile de la Nuremberg se aplicau la fiecare caz concret era adesea bazată pe criterii exclusiv sociale. Mai mult, majoritatea legilor și decretelor național socialiste aveau oricum ca țintă explicită nu doar pe așa zișii „țigani”, ci pe „toate persoanele care trăiau ca țiganii”.

C2) Datele și rapoartele lui Robert Ritter au continuat să fie folosite de către poliția germană și după 1945. A fost nevoie de o grevă a foamei organizată de reprezentanții romilor și Sinti germani la Dachau, în 1981, pentru a obliga autoritățile să acorde, în sfârșit, accesul la colecțiile masive de rapoarte și dosare, făcându-le astfel disponibile pentru o cercetare serioasă. Robert Ritter și angajații lui și-au putut continua carierele și după 1945.

Mai multe informații la: <http://www.sintiundroma.de/en/sinti-roma/civilrights-movement.html>.

C3) Dosarele ținute de autoritățile locale, de poliție, de „cercetătorii rasiali” național socialiști și de birourile din lagărele de concentrare includ adesea date contradictorii despre una și aceeași persoană. În viața de zi cu zi, mulți romi și Sinti erau cunoscuți nu după numele oficiale, ci după cel al clanului din care făceau parte, și erau înregistrați sub cel din urmă. Karl Stojka, de pildă, a fost înregistrat în 1940 ca Rigo, după numele clanului mamei sale. La fel, documentele lor personale indicau deseori data botezului în loc de cea a nașterii, iar atunci când au fost trimiși în lagărele de concentrare, mulți dintre deținuți și-au declarat o dată a nașterii incorectă – mai devreme pentru copii și mai târziu pentru adulți – pentru a fi calificați ca apti de muncă, ceea ce le creștea șansele de supraviețuire într-un astfel de loc.

C6) Pentru a afla mai multe informații despre Johann Trollmann și a vedea un proiect interesant de comemorare, accesați trollmann.info/

C8) În multe orașele și sate era o practică obișnuită până în anii 1970 să cumperi pe datorie, adică să nu plătești marfa imediat, ci să o pui pe o listă pe care o reglai la sfârșitul lunii sau al sezonului de muncă. Iarna, mai ales, când zilierii nu prea își găseau de lucru, multe familii cumpărau pe credit și își plăteau datoriile primăvara. Aceasta este explicația cea mai plauzibilă pentru datoriile din documentele lăsate în urmă de familiile deportate. Majoritatea caselor din așezările rome în secolul al XIX-lea erau construite pe terenuri publice. În perioada respectivă romilor li se permisesse să își ridice locuințe în zone cu potențial sărac sau fără valoare. În decursul timpului, valoarea terenurilor a crescut, însă atâta vreme cât pe ele existau case rome nu puteau fi valorificate de autoritățile locale. Demolarea caselor, pe de altă parte, creștea serios valoarea terenului. Cum majoritatea supraviețuitorilor și-au pierdut toate documentele în anii persecuției, au fost foarte rare cazurile în care au putut demonstra, după 1945, că avuseseră vreodată case pe aceste terenuri, așa încât nu au primit nici o compensație. O situație similară cu privire la lipsa sau neconcordanța titlurilor de proprietate poate fi întâlnită și în multe cazuri recente, în care familii rome au fost expulzate din zonele lor rezidențiale tradiționale din interiorul orașelor, în Europa de Est și în Balcani.

C9) Primii romi și Sinti deportați în lagăre de muncă au fost aproape exclusiv bărbați, care au fost folosiți la construcția de autostrăzi și uzine electrice. Primele femei romi deportate în număr mare au fost trimise la Ravensbrück în 1939 și forțate să muncească în fabricile administrate de SS în zonă. Abia în ultimii ani de război, femeile au fost folosite sistematic la muncă forțată în industrie.

D1) Bărbatul cu numărul de identificare 17039 este Stefan Hodosy, născut în 1911. A fost trimis în lagărul de concentrare de la Mauthausen în 1939. Elevii pot lua legătura cu Memorialul de la Dachau pentru a primi informații despre soarta lui.

D2) Una dintre cauzele cele mai frecvente ale decesului în lagăre era izbucnirea unei epidemii, iar febra tifoidă era cea mai de temut. Astfel de epidemii erau cel mai adesea rezultatul condițiilor igienice neadecvate din lagăre și mai ales al contaminării apei potabile. Febra tifoidă este extrem de infecțioasă și duce deseori la deces. Cum persoanele infectate afișează de obicei o eczemă roșie, boala se mai numește, uneori, febră cu pete.

D4) Majoritatea pozelor celebre cu copii provin dintr-o serie de fotografii și filme produse în cadrul unui proiect pseudo-științific de cercetare rasială derulat de „cercetătoarea rasială” germană Eva Justin între 1943 și 1944. Mulți dintre copii erau din familii în care părinții fuseseră trimiși în lagăre de concentrare după 1938. La finalizarea cercetării pentru teza ei de doctorat intitulată „Biografii ale unor copii țigani crescuți de străini și descendenții lor”, Eva Justin a concluzionat într-o afirmație scrisă: „Orice formă de educare a copiilor și metişilor țigani ... inclusiv prin asistență socială, trebuie să înceteze”. După terminarea acestor investigații pseudo-științifice, cei 39 de Sinti din orfelinatul Mulfingen au fost trimiși la Auschwitz, în mai 1945.

Mai multe informații despre Eva Justin și orfanii de la Mulfingen la: www.romasinti.eu.

D5) Alex Wedding a fost pseudonimul autoarei și jurnalistei comuniste Margarethe Bernheim, născută la Salzburg în 1905. Atunci când s-a căsătorit și s-a mutat la Berlin se numea Grete Weisskopf. Aliasul ei literar Alex Wedding este o referire la suburbia Wedding, din Berlin, care în perioada interbelică era un cartier muncitoresc.

D6) Transnistria este numele dat în 1941 teritoriului dintre râurile Nistru și Bug, care a fost sub administrație românească până în 1944 iar astăzi este între Moldova și Ucraina. Aria originală era mult mai mare decât regiunea administrată de Moldova din 1992.

D8) Observatorul din poză nu este ușor de găsit. Stă în fundal, în poarta din mijlocul gardului.

E1) În 1943, Ceija Stojka a fost deportată împreună cu familia în lagărul pentru țigani de la Auschwitz-Birkenau. În 1944 a fost mutată în lagărul de concentrare de la Bergen-Belsen iar apoi la Ravensbrück, de unde a fost eliberată în 1945. După război, s-a stabilit la Viena împreună cu mama și cu frații și surorile care au supraviețuit. În 1988 a publicat prima poveste autobiografică despre soarta unei familii rome austriece în timpul Holocaustului. Citatul este preluat din cartea ei, *Wir leben im Verborgenen: Erinnerungen einer Rom-Zigeunerin* [Trăim în Izolare: Memoriile unei Rome]. Ceija Stojka este considerată a fi unul dintre cei mai importanți scriitori și pictori romi din Austria. A murit în ianuarie 2013, la vârsta de 79 de ani.

E2) În jurul anului 1928, poliția din Burgenland a început să țină registre fotografice sistematice ale romilor care locuiau în regiune. În cursul „descinderilor polițienești”, au fost fotografiate și așezările și casele lor. Toți cei care stăteau într-o casă trebuiau să se alinieze în fața intrării pentru ca poliția să vadă cine locuia acolo. Pozele constituiau atât o probă privind populația romă și Sinti din Burgenland cât și o dovadă a muncii poliției. Arhivele Provinciei Burgenland conțin astăzi una dintre cele mai mari colecții de astfel de fotografii făcute de poliție. Poza de față provine din acea colecție. Abia în anul 2000, în cadrul Programului Băncilor Elvețiene privind Bunurile Victimelor Holocaustului și al Programului German de Compensații pentru Munca Forțată romii și Sinti au primit despăgubiri pentru casele și proprietățile pierdute sau distruse. În unele țări europene s-au înființat fonduri speciale, cum a fost cazul Fondului General Austriac de Compensații pentru Victimele Național Socialismului (2001).

E3) Informații despre personalități de origine romă și Sinti pot fi găsite pe următoarele pagini de internet:

<http://www.imninalu.net/famousGypsies.htm>

http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_Romani_people

<http://anthrocivitas.net/forum/showthread.php?t=9795>

<http://www.kickitout.org/499.php> <https://www.facebook.com/pages/Famous-Gypsies/123435641009196> <http://www.geni.com/projects/Romani-Gypsy-Notables/13111>

E4) Partizanii sunt definiți ca persoane care întreprind atacuri armate într-o zonă aflată sub controlul forțelor de ordine ale unei puteri, precum poliția sau armata. În cărțile de istorie, termenul este în general aplicat luptătorilor din mișcarea de rezistență care s-au opus armatei de ocupație germane în timpul celui de-al doilea război mondial.

Maxglan.

Regizoarea de film germană favorită a lui Hitler, Leni Riefenstahl, a filmat „Lowlands” [Țările de Jos] în zona Salzburgului între 1940 și 1944. Cum acțiunea era plasată în Spania, unde filmările erau imposibile din cauza războiului, pentru scenele filmate în munții austrieci și bavarezi s-au folosit romi și Sinti din lagărul de la Maxglan, și mai târziu din lagărul Marzahn, de la Berlin. Când s-au încheiat filmările, romii – între care mulți copii – au fost deportați la Auschwitz. Leni Riefenstahl nu și-a cerut niciodată scuze pentru suferințele cauzate romilor și Sinti: din contră, și-a dat criticii în judecată în mod repetat.

Weyer.

Fotografia face parte dintr-o serie de 32 de poze făcute de doctorul Alois Stauffer, în timpul uneia din vizitele sale în lagărul de la Weyer, din Austria de Sus. Toate fotografiile sunt aranjate, cu deținuții așezați întotdeauna în același loc, în fața unui zid de cărămidă dărâmat. Au fost descoperite de către politologul Andreas Maislinger din Innsbruck, în cursul cercetărilor sale de la începutul anilor 1990 și puse la dispoziția Ministerului Educației austriac.

Hodonin. În majoritatea cazurilor, în fotografiile din lagărele de detenție se văd numai femei și copii. Bărbații erau de obicei folosiți la muncă forțată în proiectele mari de construcții, în timp ce femeile și copiii își petreceau zilele în lagăre, fără să facă nimic.

Montreuil-Bellay.

Cercetătorii nu pot da un răspuns definitiv la întrebarea de ce romii și Sinti francezi nu au fost, în majoritatea lor, deportați în lagărele morții. Toți „călătorii” („gens de voyage”) au fost ținuți în lagărele de detenție franceze. În această țară, toate persoanele itinerante erau obligate să poarte asupra lor un document de identitate special, complet cu poză și amprente, încă din 1912. Asta îi făcea ușor de identificat. Pe de altă parte, era aproape imposibil să faci diferența între romi și Sinti și ceilalți nomazi pentru că – spre deosebire de Germania – în Franța nu existau „certIFICATE rasiale”. Doar în cazuri excepționale romi și Sinti francezi au fost trimiși în lagărele de concentrare sau în lagărele morții germane.

Lodz.

„Lagărul pentru țigani” din fostul gherou Litzmannstadt (Lodz), este subiectul a 7 fotografii care s-au păstrat și care au fost probabil făcute după deportarea deținuților din ghetou în lagărul morții de la Chelmno, în Polonia. Nu se vede nici un prizonier în nici una dintre poze. Fotografiiile fac parte dintr-o colecție de câteva sute de diapozitive făcute de SS la ordinul administratorului ghetoului, Hans Biebow, și descoperite în anii 1980. Astăzi pot fi văzute la Muzeul Memorial al Holocaustului din Washington.

Auschwitz-Birkenau.

În mijlocul barăcii era o conductă de cărămidă înaltă de 50 de centimetri cu o sobă la un capăt și un coș la celălalt. Astfel de sobe erau folosite pentru a încălzi barăcile iarna.

Babyn Yar.

În 1961, poetul rus Yevgeny Yevtushenko a scris un poem intitulat „Babi Yar”, în care a criticat distorsionarea de către sovietici a istoriei masacrului și lipsa unui monument în memoria zecilor de mii de victime, la 20 de ani după evenimente. Istoricii sovietici au ținut sistematic sub tăcere faptul că victimele au fost mai ales evrei din Kiev, referindu-se la ei doar ca cetățeni sovietici. Compozitorul rus Dmitri Shostakovich a pus poemul lui Yevtushenko și alte texte pe muzică în cea de-a 13-a simfonie a sa, care a devenit cunoscută în toată lumea sub numele de Simfonia Babi Yar. Numai câteva reprezentații ale acestei opere au fost permise în Uniunea Sovietică și în țările comuniste ale Europei de Est. Partitura simfoniei a fost în final scoasă pe ascuns din Uniunea Sovietică și s-a bucurat imediat de apreciere internațională. Primul monument în memoria victimelor masacrului a fost construit în 1976 și dedicat, în termeni generali, „cetățenilor sovietici și prizonierilor de război” care au fost omorâți acolo de forțele de ocupație național socialiste. Abia în 1991 a fost ridicat un monument în memoria victimelor evreiești de la Babi Yar, sub forma unei minore.

Utilizarea biografilor Maria Ecker

Fișele de lucru de pe pagina de internet includ o serie de scurte biografii ale unor romi și Sinti europeni (1). Astăzi se acordă o importanță din ce în ce mai mare utilizării biografilor în procesul educațional. Unul dintre motive este disponibilitatea unui număr crescând de mărturii directe din perioada național socialismului. Biografiile au impact emoțional, iar tinerii, mai ales, au o curiozitate și o empatie naturală. În majoritatea cazurilor, vor să știe mai mult despre oamenii implicați, despre istoria lor, și ce s-a întâmplat cu ei în anii dinaintea și de după perioada de persecuție. Sunt mișcați și puși pe gânduri – și au întrebări pe care ar vrea să le pună. Utilizarea uneia sau mai multor biografii este, de aceea, un mod foarte bun de a prezenta subiectul. Este, însă, important ca biografiile să nu fie analizate izolat, ci în contextul lor istoric.

Calitatea emoțională a biografilor cere un tratament atent și un simț al responsabilității. Biografiile sunt o invitație la empatie și simpatie, dar și la identificare. De asemenea, pot determina apariția unor sentimente de rușine și vinovăție. De aceea, este important să le oferiți elevilor căi de a-și controla emoțiile (vezi sugestia nr. 10). Emoțiile copleșitoare sunt un obstacol în calea învățării din lecțiile istoriei și a obiectivității necesare pentru o evaluare critică a surselor. Când oamenii vorbesc despre viața lor, fac întotdeauna o selecție, iar atunci când alții scriu astfel de biografii și le transmit mai departe, fac și ei tot o selecție. O biografie este o fereastră prin care vedem viața unui om. Putem vedea mult, însă va rămâne totuși doar un mic detaliu din imaginea completă.

Utilizarea biografilor implică, în mod normal, biografiile victimelor – și așa și trebuie să fie. Criminalii rămân adesea anonimi. Și totuși, persecuția și crima nu sunt ceva care li s-a întâmplat pur și simplu romilor și Sinti. Actorii – criminalii – trebuie și ei cunoscuți. Faptul că o abordare biografică a criminalilor și martorilor poate îmbogăți procesul educațional este în general acceptat astăzi, tot așa cum este și opinia că o astfel de abordare este foarte provocatoare.

(1) Trecere în revistă a fișelor de lucru „biografice”: Karl Stojka (A7, C 3, E 8, Mauthausen), Wilhelm Trollmann (C 6), Bernhard Steinbach (C 7), Erna Lauenburger (D 5), Settela Steinbach (D 9), Ceija Stojka (E 1), Aleksandr Baurov (E 3), Josef Serynek (E 4), Sofia Taikon (E 5), Zoni Weisz (E 6), Else Schmidt (E 7), Max Bamberger (A 2, masacrul de la Hrastina)

În materialele didactice prezentate pe această pagină de internet, criminalii sunt adesea numiți, dar nu prezentați sub forma unor scurte biografii. Și totuși, una dintre sugestiile de predare pe care le veți găsi aici este să utilizați biografia unui criminal.

Cele mai multe dintre cele 10 sugestii care urmează implică utilizarea conținutului biografiilor, în timp ce altele se referă la modul cum sunt construite. Sugestiile 1 și 2 pot servi ca o introducere generală în utilizarea biografiilor și pot fi combinate cu ideile următoare. Sugestiile 3 - 8 se referă în mod specific la materialele didactice. Ultimele două propuneri oferă căi de a intra mai adânc în subiect și/sau de a-l continua.

Sugestii pentru predare

A] Introducere generală în utilizarea biografilor

1] Cercetări biografice

Acest exercițiu este o introducere în cercetarea biografică.

Unități de lucru: grupuri mici

Timp: 15 min. (+ temă)

- _ Faceți o cercetare biografică: găsiți informații istorice despre o persoană.
- _ Cum procedați? Unde căutați informațiile?
- _ Ce dificultăți ar putea să apară?
- _ Împărtășiți rezultatele cu alte grupuri și adunați-le sub forma unei liste.

Temă:

- _ Alegeți pe cineva despre care ați dori să știți mai mult: Settela Steinbach (D 9), Zoni Weisz (E 6) sau Else Schmidt (E 7).
- _ Încercați să găsiți informații biografice despre persoana respectivă.

După cercetarea biografică:

- _ Ce metodă de a căuta informații s-a dovedit a fi cea mai bună?
- _ Cum poate fi extinsă lista de date?

2] Narațiunile biografice

Acest exercițiu este un mod simplu de a arăta elevilor ce anume poate influența narațiunile biografice și modul cum sunt spuse.

Unități de lucru: perechi

Timp: 20 - 30 min.

- _ Gândiți-vă la trei întrebări pe care ați dori să le puneți partenerului despre viața lui/ei.
- _ Puneți-vă cele trei întrebări unul altuia.
- _ Gândiți-vă: Cum este să ți se pună întrebări? Ce spuneți? Despre ce nu vorbiți?
- _ Cum este să pui întrebări?

_Prezentați rezultatele sesiunii de întrebări și răspunsuri întregului grup.

_Când partenerul vostru și-a terminat prezentarea, spuneți ce părere aveți despre ea: Sunteți de acord cu modul cum a fost respusă biografia voastră? Ce a lipsit? Ce nu era destinat întregului grup?

_Discuție: Ce factori influențează narațiunile biografice?

B] Materiale didactice

3] Care biografie mi-a captat atenția?

Această metodă este un mod bun de a introduce subiectul. Elevii sunt ghidați de propriile lor interese și ajung să pună și alte întrebări.

Timp: 20 min.

Așezați copii ale fișelor de lucru biografice în diverse locuri din clasă. Elevii trebuie să se plimbe prin încăpere și să caute o fișă care le atrage atenția și cu care doresc să lucreze. Pe urmă, fiecare dintre ei își va răspunde sieși la următoarele întrebări:

_De ce ai ales această fișă de lucru?

_Ce îți spune despre oamenii din fotografie?

_Ce îți spune despre istoria romilor și Sinti în general?

_Formulează trei întrebări pe care ai dori să le pui în legătură cu acești oameni sau acest subiect.

Rezultatele sunt apoi discutate în grupuri mici sau în clasă. Întrebările elevilor vor putea indica de ce capitole ar trebui să vă ocupați în continuare.

4] Familia Stojka

Biografia bine documentată a unei familii romie europene ca studiu de caz.

Punct de plecare: fișele de lucru despre Karl Stojka (A 7, C 3, E 8, Mauthausen) și Ceija Stojka (E 1).

Timp: 1 unitate de predare

Mai întâi studiați pozele de pe fișele de lucru și notați-vă gândurile și sentimentele pe care vi le trezesc.

Ce aflați din fișele de lucru despre Karl și Ceija Stojka?

Formulați câte o întrebare despre viața lui Karl și a Cejei Stojka.

Vi se cere să așezați fișele de lucru într-o ordine logică pentru o expoziție. Ce ordine alegeți și de ce?

5] Viața după lagărul de concentrare

Elevii sunt de obicei foarte interesați de viețile supraviețuitorilor după 1945. Cum au putut să trăiască cu asemenea experiențe în spate? Fișa de lucru E 1 este perfectă pentru a trata acest aspect.

Timp: 1 unitate de predare

_ Studiați fișa de lucru și apoi mergeți la „Temă”.

_ Cercetați viața Cejei Stojka. Concentrați-vă pe povestea ei de după 1945.

_ Imaginați-vă că puteți călători în timp. Mergeți înapoi în 1953 și vă întâlniți cu Ceija Stojka și cu fiica ei. Ce le spuneți? Ce întrebări le puneți? Cum este întâlnirea? După călătoria în timp, scrieți-i unui prieten și descrieți-i întâlnirea.

_ Acum câțiva ani, fiica deja adultă a Cejei Stojka, Silvia Jürs, a spus într-un interviu: „Simt o mare teamă. Iese la suprafață iarăși și iarăși, și mi-e frică de oamenii de pe stradă. În ultimii zece ani ciuperca a crescut din nou, complet nevăzută. Infamia și brutalitatea sunt iar în creștere.”

_ Imaginați-vă că vă întâlniți cu Dna Jürs astăzi. Ce îi spuneți? Ce întrebări îi puneți?

6] Cine sunt criminalii?

Exemplul „cercetătorului rasial” Robert Ritter poate fi folosit pentru a lucra pe acest subiect.

Fișa de lucru: C 2 (Robert Ritter)

Timp: 1 unitate de predare

_ Studiați fotografia din fișa de lucru C 2 și descrieți-l pe Robert Ritter (dreapta), cât mai exact posibil.

_ Ce caracteristici sugerează poza că ar fi avut Robert Ritter?

_ Cercetați viața lui Robert Ritter și elaborați o scurtă biografie.

_ Cum se potrivește informația respectivă cu poza?

_ Care sunt consecințele acțiunilor lui Ritter?

7] Prejudecăți trecute și prezente

Cu ajutorul biografiilor a trei romi și Sinti, acest exercițiu vă arată relevanța prejudecăților în trecut și în prezent.

Timp: 30 min.

_În grupuri mici: Studiați una dintre fișele de lucru E 6 (Zoni Weisz), E 7 (Else Schmidt) sau E 8 (Karl Stojka).

_Care este influența prejudecăților împotriva romilor și Sinti asupra vieții lui Zoni Weisz, a Elsei Schmidt sau a lui Karl Stojka?

_Descrieți viața unei persoane care este influențată de prejudecățile altora în ziua de azi.

_Împărtășiți rezultatele cu celelalte grupuri.

_Gândiți-vă ce ați putea face ca să vă opuneți unor astfel de prejudecăți.

8] Patru biografii – o singură persoană

Produsul acestui exercițiu vor fi patru versiuni ale unei singure biografii. Elevii vor lucra în patru grupuri. Fiecare grup va primi informații diferite despre viața lui Karl Stojka. În timp ce unul dintre grupuri îi va cunoaște numai numele și originea, celelalte vor ști câteva despre copilăria lui, anii de persecuție și perioada de după război. Obiectivul este implicarea profundă în studiul unei biografii (și interpretările pe care i le dau elevii).

Fișele de lucru: A 2, A 3, A 4; A 7, E 8, Mauthausen

Timp: 1 unitate de predare

În patru grupuri:

_Grupul A: Pentru informații de bază citiți întâi fișele de lucru A 2, A 3 și A 4. Karl Stojka a fost un rom austriac născut în 1931. Cum vă imaginați viața lui?

_Grupul B: Citiți fișa de lucru A 7. Ce credeți că a ajuns Karl Stojka mai târziu în viață?

_Grupul C: Citiți fișa de lucru E 8. Ce tip de viață credeți că a dus Karl Stojka înainte de război?

_Grupul D: Citiți fișele de lucru A 7 și E 8, și Mauthausen. Rezumați informațiile despre viața lui Karl Stojka în câteva cuvinte.

_Împărtășiți rezultatele, începând cu grupul A. Veți auzi patru biografii diferite ale uneia și aceleiași persoane.

Puneți următoarele întrebări pentru a antrena discuția: De unde v-au venit ideile? Cum diferă ele față de informațiile oferite de grupul D? Care este diferența între idei și informații? De unde ne obținem „cunoștințele“ (sau ceea ce credem noi că sunt cunoștințe)?

C] Lucrul în profunzime și follow-up

9] Producerea unei fișe de lucru biografice

Timp: câteva unități de predare / proiect

_După modelul E 1, produceți o fișă de lucru biografică pentru o persoană (de pildă, un Sinto/Sintezza/Rom din regiunea sau țara voastră, ori cineva pe care îl cunoașteți personal, precum un bunic sau un vecin). Fișa de lucru trebuie să conțină următoarele elemente:

_Titlu

_Poză

_Text (de pildă, un extras dintr-un interviu, descrierea vieții persoanei respective, etc.)

_Știați că

_Temă

_Fotografia

_Ce informații selecționați și ce omiteți?

_Fișele de lucru vor fi apoi prezentate sub forma unei expoziții. La deschidere puteți explica procesul creării fișei de lucru.

10] Pot/nu pot să depășesc sentimentul...

Implicarea intensă în lucrul cu biografiile atrage emoții. Există următoarele metode pentru a opera cu aceste emoții, pentru a le depăși și – dacă se dorește – pentru a le împărtăși cu ceilalți.

Timp: 20 min.

Ați petrecut ceva timp lucrând cu o biografie. Căutați cuvântul care vă descrie cel mai bine starea.

_Scrieți-l pe o foaie de hârtie.

Alegeți una dintre următoarele opțiuni:

_Mima: Exprimați cuvântul prin limbaj non-verbal.

_Transformați cuvântul în mișcare. Cât de rapide/încete, ușoare/bruște etc. sunt mișcările voastre?

- _ Numiți o bucată muzicală care vă exprimă cel mai bine cuvântul/starea.
- _ Descrieți cuvântul pentru ceilalți.
- _ Ce culoare are cuvântul vostru? Desenați cuvântul în culoarea respectivă.
- _ Poate vă trece prin minte un alt mod de a exprima cuvântul/starea.

Împărtășiți rezultatele într-un grup mic. Apoi întorceți-vă la lucrul cu toată clasa:

- _ Aveți vreo impresie, ați făcut vreo descoperire etc. în grupuri, pe care doriți să o menționați sau să o discutați?
- _ În sfârșit, adunați la un loc foile de hârtie pe care ați scris cuvintele la începutul exercițiului.

Utilizarea fotografiilor, Irmgard Bibermann

Fotografiile sunt un element central în cadrul materialelor didactice despre soarta romilor și Sinti europeni și pot fi folosite în procesul de predare în diverse feluri: Oferă o bună introducere în subiect, vizualizează și problematizează faptele, ridică întrebări, oferă oportunități de discuție și sunt în același timp surse istorice.

Pozele sunt, însă, niște surse provocatoare: Dau impresia că arată realitatea, dar de fapt nu arată, adesea, decât o mică parte din ea, selectată de fotograf și, în unele cazuri, chiar aranjată. Trebuie, de asemenea, să ne întrebăm în ce scop au fost făcute fotografiile. Unele dintre pozele de pe această pagină de internet au fost făcute de poliție, ca înregistrări în scopuri criminalistice, altele de către doctori și etnografi pentru cercetări pseudo-științifice. Aproape toate reflectă imaginea unei minorități marginalizate, așa cum era văzută de populația majoritară.

Când lucrați cu fotografiile este important ca percepțiile elevilor să nu fie influențate de titluri sau legende. De aceea, unele dintre pozele de pe pagina de internet sunt prezentate fără nici un text, în vederea obținerii competenței analitice.

În cazul tuturor sugestiilor de predare următoare, studiul atent al pozei este o condiție necesară pentru a putea lucra cu ea. Atunci când iau în considerare impresia pe care o fotografie o lasă asupra lor și formulează gândurile, asocierile, sentimentele și poate chiar senzațiile fizice pe care le simt, elevii pot deveni conștienți de propriile lor reacții. O abordare sistematică a descrierii conținutului fotografiilor vă este pusă la dispoziție sub forma unor întrebări referitoare la alegerea subiectului, perspectivei și detaliului, precum și a compoziției fotografiei, cu fundalul și centrul. De asemenea, vă sunt prezentate abordări creative pentru vizualizarea, descrierea și interpretarea pozelor. Elevii învață să distingă între a vedea, a descrie și a interpreta, beneficiind de un set de instrumente pentru percepția, înțelegerea și clasificarea pozelor (vezi „Metode“).

În sfârșit, fotografia este pusă în contextul ei istoric. În acest scop, fiecare poză este însoțită de o scurtă descriere care include (acolo unde sunt disponibile) detalii despre fotograf, anul și scopul/funcția fotografiei respective (științific, criminologic, etnologic, jurnalistic, de familie). Elevii pot, de asemenea, să plaseze pagina pe care este prezentată poza într-un context mai larg, incluzând titlul, textul principal și informațiile suplimentare (Știați că).

În continuare prezentăm o serie de exemple care arată ce metode sunt cele mai potrivite pentru a lucra cu pozele selectate.

Metode de utilizare a fotografiilor

Obiective:

Abilitatea de a privi cu atenție, abilitatea de a vedea cu acuratețe

Conștientizarea reacției proprii și a pașilor implicați: abilitatea de a percepe și formula impresii

Abilitatea de a pune întrebări despre fotografii

Înțelegere empatică: abilitatea de a vedea fotografia și a empatiza cu conținutul ei în ce privește timpul, locul, persoanele și evenimentul (când, unde, cine, ce)

Deconstrucția fotografiilor

Abilitatea de a plasa fotografiile în contextul lor istoric

Citiți fotografiile

„Citiți” poza ca și cum ar fi un text, de sus stânga până jos dreapta, linie cu linie. Fiți atenți la toate detaliile.

Ecranul interior

Studiați fotografia cu atenție. Apoi închideți ochii. Proiectați poza pe un ecran în gând și asimilați-o. Deschideți ochii și comparați imaginea de pe ecranul vostru cu fotografia reală. Sunt diferențe?

Povestiți fotografiile

Alegeți un partener. A închide ochii. B îi descrie lui A fotografia cât mai detaliat posibil, ca unui prieten orb. Este important să spuneți numai ceea ce vedeți cu adevărat. Apoi A, cu ochii încă închiși, descrie poza pe care o vede. În sfârșit, A deschide ochii și compară imaginea internă cu fotografia reală. Este important ca elevii să conștientizeze diferența dintre descriere și interpretare: Văd un bărbat mare la geam, uitându-se la stradă cu ochii mijiiți (vedere). Văd un bărbat puternic la geam, uitându-se intens la stradă (interpretare).

Asimilați fotografiile

Studiați poza cu atenție. Apoi scrieți răspunsurile la următoarele întrebări:

Ce gânduri și asocieri vă vin în minte?

Ce sentimente vă trezește?

De ce vă aduce aminte?

Alegeți un partener și împărtășiți-vă impresiile.

În sfârșit, împărtășiți cu tot grupul „afirmații fulger” despre gândurile, sentimentele și asocierile simțite.

Dialog tăcut

Formați grupuri de câte patru elevi. Luați o foaie de hârtie. Studiați fotografia cu atenție. Adunați adjectivele care vi se pare că descriu cel mai bine poza. Unul dintre grupuri începe să scrie primul adjectiv iar apoi dă mai departe foaia de hârtie grupului următor, fără ca cineva să vorbească. Acest proces se repetă de câteva ori. Apoi comparați cu un alt grup și vedeți ce cuvinte sunt comune și ce cuvinte diferă. Notați rezultatul și prezentați-l întregului grup.

Variantă:

Profesorul proiectează o fotografie pe perete. Elevii o studiază și apoi se scoală și își scriu impresiile pe tablă sau pe un poster, tot fără să vorbească până când nu se mai propun idei noi.

Primele impresii

Studiați fotografia pentru câteva secunde și apoi puneți-o deoparte. Nu vă mai uitați la ea în timp ce scrieți. Notați ce vă trece prin minte. Apoi uitați-vă din nou la poză și completați sau dezvoltați notițele.

Variantă:

Profesorul proiectează o fotografie pe perete pentru câteva secunde și apoi o stinge. Elevii trebuie să scrie ce le trece prin minte. Apoi fotografia este aratăată din nou, iar elevii trebuie să-și completeze sau dezvolte notițele.

Unghi mărit – zoom

Studiați fotografia cu atenție. Apoi efectuați experimentul următor:

Priviți poza din unghi mărit, adică încercați să o cuprindeți în totalitate cu privirea. S-ar putea să fie nevoie să o țineți mai la distanță sau să vă ridicați și să vă îndepărtați de ecranul calculatorului.

Apoi priviți poza în sistem zoom, adică încercați să vă concentrați privirea pe un detaliu. Întoarceți-vă din nou la privitul din unghi mărit, apoi concentrați-vă iarăși în sistem zoom, de data aceasta, însă, pe un alt detaliu.

Alegeți-vă un partener și arătați-i imaginea în sistem zoom după cum urmează: partenerul trebuie să închidă ochii iar voi acoperiți poza cu foi de hârtie albă, lăsând să se vadă numai detaliul vizat.

Spuneți-i partenerului să deschidă ochii pentru a vedea detaliul. Schimbați rolurile.

Primplan – fundal / centru – margine

Studiați fotografia cu atenție. Ce se poate vedea în primplan și ce în fundal? Ce se află în centrul fotografiei și ce la margine? Ce efecte crează acest lucru? Întrebați-vă dacă fotograful a făcut această alegere în mod deliberat sau nu.

Detaliile

Luăți o foaie de hârtie albă și acoperiți o parte din fotografie. Lăsați vizibilă numai treimea de sus a pozei și studiați-o. Apoi faceți același lucru cu treimea de jos și cu cea din mijloc.

Folosiți mai multe foi de hârtie pentru a vă concentra pe detalii mai mici. Ce observați?

Cum afectează asta ceea ce vedeți?

Plimbați-vă prin fotografii

Lăsați-vă ochii să hoinărească peste fotografie. Imaginați-vă că sunteți în poză și vă puteți plimba prin jur. Ce puteți auzi (zgomote, voci, cuvinte, fraze)? Ce puteți mirosi?

Ce simțiți?

Variantă:

Mișcați-vă prin poză cu ochii. Imaginați-vă că ajungeți în sat în acel moment. Ce vedeți acolo? Notați ceea ce vedeți și simțiți.

Puneți întrebări despre fotografii

Studiați fotografia cu atenție. Apoi puneți întrebări despre ea:

Mă întreb dacă / despre ...

Mi-ar plăcea să știu dacă ...

Oare ...

Dați titluri fotografiilor

Formați grupuri de câte trei. Imaginați-vă că sunteți reporteri de la un ziar, la o întâlnire a echipei editoriale.

Fotografia trebuie pusă pe prima pagină. Găsiți un titlu potrivit și scrieți o legendă care să fie pusă sub poză. Prezentați rezultatele întregii clase.

Fotografii vii

Selectați o persoană din fotografie și scrieți o scurtă biografie despre ea: nume, vârstă, cea mai mare dorință, cea mai mare teamă. Povestiți viziunea persoanei respective despre ceea ce se întâmplă în momentul când este făcută poza. Apoi spuneți care era situația cu 10 minute înainte să fie făcută poza.

Fotografii care vorbesc: baloane cu gânduri

Selectați una sau două persoane din fotografie și luați în calcul ceea ce ar fi putut să gândească în acel moment.

Desenați un balon și scrieți în el gândurile respective.

Formați un grup de trei și împărtășiți rezultatele. Cine a ales ce persoană și de ce?

Sunt gândurile similare sau diferite?

Poze care vorbesc: dialog

Selectați două persoane din fotografie și imaginați-vă despre ce vorbesc între ele. Scrieți un scurt dialog.

Variantă:

Selectați două persoane din fotografie și imaginați-vă ce ar fi putut să-și spună în acel moment. Desenați baloane de dialog și scrieți în ele cuvintele respective.

Schimbarea punctului de observație

Imaginați-vă că observați scena de pe partea cealaltă a drumului.

Scrieți ce vedeți.

Narațiunea din punctul de vedere al unui personaj

Imaginați-vă că sunteți una din persoanele din fotografie, care vede ceea ce se întâmplă în calitate de observator din fundal. Scrieți o scrisoare unui prieten, în care vă descrieți observațiile și gândurile.

Schimbarea perspectivei

Studiați fotografia cu atenție. Formați grupuri mici. Creați o scenă de grup care să reproducă ceea ce se vede în fotografie. Fiți atenți la detalii în privința mimicii, gesturilor și posturii, dar și la ceea ce se află în centrul pozei. Apoi gândiți-vă cum ar fi arătat poza dacă ar fi fost făcută de una dintre persoanele care apar în ea.

Ce ar fi plasat persoana respectivă în centru?

Ce mesaj ar fi vrut să transmită?

Înainte - Acum - După

Formați grupuri mici. Creați o scenă de grup care să reproducă ceea ce se vede în fotografie cât mai în detaliu posibil. Gândiți-vă ce s-a întâmplat cu cinci minute înainte și ce se va întâmpla cinci minute mai târziu. Creați scene de grup pentru fiecare scenariu.

Prezentați scenele voastre de grup întregii clase. Cei din public trebuie să închidă ochii în timp ce grupul se pregătește pentru prima scenă. Atunci când li se spune să deschidă ochii ei vor vedea scena în forma ei finită și o vor putea studia pentru câteva minute înainte de a închide din nou ochii.

Celelalte două scene de grup vor urma aceeași procedură. Rezultatul va fi un soi de film de animație în mintea publicului.

Puncte de vedere diferite

Studiați fotografia cu atenție. Formați grupuri mici. Adoptați, pe rând, perspectiva fiecărei persoane din fotografie. Spuneți ce se întâmplă din punctul de vedere al diverșilor participanți.

Exemple din materialele didactice

Fișa de lucru A.1

Citiți fotografia

„Citiți” fotografia de sus stânga până jos dreapta, linie cu linie. Fiți atenți la detalii.

Detalii

Luați o foaie de hârtie albă și acoperiți o parte din fotografie. Lăsați vizibilă numai treimea de sus a pozei și studiați-o. Apoi faceți același lucru cu treimea de jos și cu cea din mijloc. Folosiți mai multe foi de hârtie pentru a vă concentra pe detalii mai mici. Ce observați? Ce schimbări produce asta în ceea ce vedeți?

Dați un titlu fotografiei

Formați grupuri de câte trei. Imaginați-vă că sunteți reporteri de la un ziar, la o întâlnire a echipei editoriale. Fotografia trebuie pusă pe prima pagină. Găsiți un titlu potrivit și scrieți o legendă care să fie pusă sub poză. Prezentați rezultatele întregii clase.

Analizați fotografia

Mergeți la pagina A1 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop.

Fișa de lucru A.3

Unghi mărit - zoom

Studiați fotografia cu atenție. Apoi efectuați experimentul următor: Priviți poza din unghi mărit, adică încercați să o cuprindeți în totalitate cu privirea. S-ar putea să fie nevoie să o țineți mai la distanță sau să vă ridicați și să vă îndepărtați de ecranul calculatorului. Apoi priviți poza în sistem zoom, adică încercați să vă concentrați privirea pe un detaliu. Întoarceți-vă din nou la privitul din unghi mărit, apoi concentrați-vă iarăși în sistem zoom, de data aceasta însă pe un alt detaliu.

Alegeți-vă un partener și arătați-i imaginea în sistem zoom după cum urmează: partenerul trebuie să închidă ochii iar voi acoperiți poza cu foi de hârtie albă, lăsând să se vadă numai detaliul vizat.

Spuneți-i partenerului să deschidă ochii pentru a vedea detaliul. Schimbați rolurile.

Plimbați-vă prin fotografie

Studiați din nou fotografia cu atenție și puneți diverse întrebări referitoare la conținutul ei. Faceți astfel:

Mă întreb dacă / despre ...

Mi-ar plăcea să știu dacă ...
Oare ...

Adunați apoi întrebările puse de grup și scrieți-le pe un poster.

Faceți presupuneri despre fotografie

- _Care a fost scopul fotografiei?
- _De ce a fost făcută?
- _Ce impresie trebuia să lase?
- _Ce mesaj trebuia să transmită?

Analizați fotografia

Mergeți la pagina A3 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop. Încercați să răspundeți la întrebările de mai sus și apoi verificați în text cât de apropiate de adevăr au fost evaluările voastre.

Fișa de lucru A.6

Ecranul interior

Studiați fotografia cu atenție. Apoi închideți ochii. Proiectați poza pe un ecran în gând și asimilați-o. Deschideți ochii și comparați imaginea de pe ecranul vostru cu fotografia.
Sunt diferențe?

Schimbarea punctului de observație

Imaginați-vă că observați scena de pe partea cealaltă a drumului.
Scrieți ce vedeți.

Înainte - Acum - După

Formați grupuri mici (maximum 5 elevi). Creați o scenă de grup care să reproducă ceea ce se vede în fotografie cât mai în detaliu posibil. Gândiți-vă ce s-a întâmplat cu cinci minute înainte și ce se va întâmpla cinci minute mai târziu. Creați scene de grup pentru fiecare scenariu. Prezentați scenele voastre de grup întregii clase. Cei din public trebuie să închidă ochii în timp ce grupul se pregătește pentru prima scenă. Atunci când li se spune să deschidă ochii ei vor vedea scena în forma ei finită și o vor putea studia pentru câteva minute înainte de a închide, din nou, ochii. Celelalte două scene de grup vor urma aceeași procedură. Rezultatul va fi un soi de film de animație în mintea publicului.

Analizați fotografia

Mergeți la pagina A6 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop.

Fișa de lucru B.3

Povestiți fotografia

Alegeți-vă un partener. A închide ochii. B îi descrie lui A fotografia cât mai detaliat posibil, ca unui prieten orb. Este important să spuneți numai ceea ce vedeți cu adevărat. Apoi A, cu ochii încă închiși, descrie poza pe care o vede. În sfârșit, A deschide ochii și compară imaginea internă cu fotografia reală.

Este important ca elevii să conștientizeze diferența dintre descriere și interpretare: Văd un bărbat mare la geam, uitându-se la stradă cu ochii mijii (vedere). Văd un bărbat puternic la geam, uitându-se intens la stradă (interpretare).

Poză care vorbește: dialog

Selectați două persoane din fotografie și imaginați-vă despre ce vorbesc între ele. Scrieți un scurt dialog.

Variantă:

Selectați două persoane din fotografie și imaginați-vă ce ar fi putut să-și spună în acel moment. Desenați baloane de dialog și scrieți în ele cuvintele respective.

Puncte de vedere diferite

Studiați fotografia cu atenție. Formați grupuri mici. Adoptați, pe rând, perspectiva fiecăreia dintre cele trei persoane din primplan și a unei persoane din fundal. Spuneți ce se întâmplă din punctul de vedere al diverșilor participanți.

Analizați fotografia

Mergeți la pagina B3 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop.

Fișa de lucru B.7

Plimbați-vă prin fotografie

Lăsați-vă ochii să hoinărească peste fotografie. Imaginați-vă că sunteți în poză și vă puteți plimba prin jur. Ce puteți auzi (zgomote, voci, cuvinte, fraze)? Ce puteți mirosi? Ce simțiți? Variantă: Mișcați-vă prin poză cu ochii. Imaginați-vă că ajungeți în sat în acel moment. Ce vedeți acolo? Notați ceea ce vedeți și simțiți.

Primplan - fundal

Studiați fotografia cu atenție. Ce se poate vedea în primplan și ce în fundal? Ce se află în centrul fotografiei și ce la margine? Ce efecte crează acest lucru? Întrebați-vă dacă fotograful a făcut această alegere în mod deliberat sau nu.

Fotografie care vorbește: baloane cu gânduri

Selectați una sau două persoane din primplan și una sau două din fundal și luați în calcul ceea ce ar fi putut să gândească în acel moment. Desenați baloane și scrieți în ele gândurile respective. Formați un grup de trei și împărtășiți rezultatele. Cine a ales ce persoană și de ce? Sunt gândurile similare sau diferite?

Analizați fotografia

Mergeți la pagina B7 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop.

Fișa de lucru C.2

Dialog tăcut

Formați grupuri de câte patru elevi. Luați o foaie de hârtie. Studiați fotografia cu atenție. Adunați adjectivele care vi se pare că descriu cel mai bine poza. Unul dintre grupuri începe să scrie primul adjectiv iar apoi dă mai departe foaia de hârtie grupului următor, fără ca cineva să vorbească. Acest proces se repetă de câteva ori. Apoi conlucați împreună cu un al grup și vedeți ce cuvinte sunt comune și ce cuvinte diferă. Notați rezultatul și prezentați-l întregii clase.

Variantă:

Profesorul proiectează o fotografie pe perete. Elevii o studiază și apoi se scoală și își scriu impresiile pe tablă sau pe un poster, tot fără să vorbească, până când nu se mai propun idei noi.

Puneți întrebări despre fotografie

Studiați, din nou, fotografia cu atenție și puneți diverse întrebări referitoare la conținutul ei. Faceți astfel:

_Mă întreb dacă / despre ...

_Mi-ar plăcea să știu dacă ...

_Oare ...

Conducătorul grupului adună apoi întrebările puse de grup și le scrie pe un poster.

Schimbarea perspectivei

Formați grupuri mici. Creați o scenă de grup care să reproducă ceea ce se vede în fotografie. Fiți atenți la detalii în privința mimicii, gesturilor și posturii, dar și la ceea ce se află în centrul pozei. Apoi gândiți-vă cum ar fi arătat poza dacă ar fi fost făcută de femeia care apare în ea. Ce ar fi plasat ea în centru? Ce mesaj ar fi vrut să transmită? Creați o scenă de grup care să illustreze asta. Prezentați ambele scene întregii clase.

Analizați fotografia

Mergeți la pagina C2 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop. Încercați să găsiți răspunsuri la toate aceste întrebări.

Fișa de lucru C.10

Asimilați fotografia

Studiați poza cu atenție. Apoi scrieți răspunsurile la următoarele întrebări: Ce gânduri și asocieri vă vin în minte? Ce sentimente vă trezește? De ce vă aduce aminte? Alegeți un partener și împărtășiți-vă impresiile. În sfârșit, împărtășiți cu tot grupul „afirmații fulger” despre gândurile, sentimentele și asocierile simțite.

Primplan – fundal

Studiați fotografia cu atenție. Ce se poate vedea în primplan și ce în fundal? Ce se află în centrul fotografiei și ce la margine? Ce efecte crează acest lucru? Întrebați-vă dacă fotograful a făcut această alegere în mod deliberat sau nu.

Dați un titlu fotografiei

Formați grupuri de câte trei. Imaginați-vă că sunteți reporteri de la un ziar, la o întâlnire a echipei editoriale. Fotografia trebuie pusă pe prima pagină. Găsiți un titlu potrivit și scrieți o legendă care să fie pusă sub poză. Prezentați rezultatele întregii clase.

Analizați fotografia

Mergeți la pagina C10 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop.

Fișa de lucru D.8

Primele impresii

Studiați fotografia pentru câteva secunde și apoi puneți-o deoparte. Nu vă mai uitați la ea în timp ce scrieți. Notați ce vă trece prin minte. Apoi uitați-vă, din nou, la poză și completați sau dezvoltați notițele.

Variantă:

Profesorul proiectează o fotografie pe perete pentru câteva secunde și apoi o stinge. Elevii trebuie să scrie ce le trece prin minte. Apoi fotografia este arătată din nou, iar elevii trebuie să-și completeze sau să-și dezvolte notițele.

Puneți întrebări despre fotografie

Studiați din nou fotografia cu atenție și puneți diverse întrebări referitoare la conținutul ei.

Faceți astfel:

_Mă întreb dacă / despre ...

_Mi-ar plăcea să știu dacă ...

_Oare ...

Conducătorul grupului adună apoi întrebările puse de grup și le scrie pe un poster.

Narațiunea din punctul de vedere al unui personaj

Imaginați-vă că sunteți băiatul care privește scena de lângă gard. Scrieți o scrisoare unui prieten, în care vă descrieți observațiile și gândurile.

Analizați fotografia

Mergeți la pagina D8 de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu.

Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop.

Materiale suplimentare: HODONÍN U KUNSTÁTU

Dialog tăcut

Formați grupuri de câte patru elevi. Luați o foaie de hârtie. Studiați fotografia cu atenție. Adunați adjectivele care vi se pare că descriu cel mai bine poza. Unul dintre grupuri începe scriind primul adjectiv, iar apoi dă mai departe foaia de hârtie grupului următor, fără ca cineva să vorbească. Acest proces se repetă de câteva ori. Apoi conlucați împreună cu un alt grup și vedeți ce cuvinte sunt comune și ce cuvinte diferă. Notați rezultatul și prezentați-l întregii clase.

Variantă:

Profesorul proiectează o fotografie pe perete. Elevii o studiază și apoi se scoală și își scriu impresiile pe tablă sau pe un poster, tot fără să vorbească, până când nu se mai propun idei noi.

Fotografie vie

Selectați o persoană din fotografie și scrieți o scurtă biografie despre ea: nume, vârstă, cea mai mare dorință, cea mai mare teamă. Povestiți viziunea persoanei respective despre ceea ce se întâmplă în momentul când este făcută poza. Apoi spuneți care era situația cu 10 minute înainte să fie făcută poza. Faceți o previziune despre care va fi situația 10 minute mai târziu.

Analizați fotografia

Mergeți la fisa de lucru despre HODONÍN U KUNSTÁTU de pe pagina de internet www.romasintigenocide.eu. Comparați-vă impresiile și gândurile cu informațiile din text și detaliile fotografiei postate. Încercați să descoperiți când a fost făcută fotografia, de către cine și în ce scop.

Cum putem deconstrui viziunile asupra istoriei bazate pe stereotipuri?

Robert Sigel

Istoria este mai mult decât prezentarea unor evenimente trecute. Ea implică, de asemenea, un proces de selectare, evaluare, creare a unor legături și găsim a unor sensuri. Istoricii sunt actorii specializați în acest proces. Acțiunile lor nu se desfășoară într-un vid, ci în societăți reale. Rezultatul este istoria așa cum este scrisă și transmisă: o narațiune istorică specifică.

Aceste narațiuni istorice sunt, așadar, niște construcții. Construcția unor narațiuni include crearea unor imagini despre sine și a unora externe: imagini despre propriul grup ca imagini despre sine (familie, grup etnic, națiune, rasă, comunitate religioasă, etc.), și imagini despre alte grupuri ca imagini externe (familie, grup etnic, națiune, rasă, comunitate religioasă, etc.). Crearea unor astfel de imagini implică folosirea de stereotipuri, adică atribuirea unor caracteristici și tipare de comportament specifice. Stereotipurile nu sunt identice cu prejudecățile: prejudecățile includ întotdeauna elemente negative, în timp ce atribuirile sub formă de stereotipuri pot constitui evaluări pozitive, negative sau neutre.

Narațiunile istorice și imaginile pe care le conțin trebuie reevaluate permanent. Imaginile, atât cele despre sine cât și cele externe, pot deveni stereotipuri. Aceste stereotipuri se îndepărtează din ce în ce mai tare de realitate, până când încetează să o mai reflecte. Nevoia unei astfel de reevaluări este cu atât mai clară când este vorba despre imaginea așa zisilor „țigani”, care este de multă vreme bazată pe stereotipuri și prejudecăți, foarte îndepărtate de realitate. Aceste prejudecăți au devenit baza stigmatizării, privării de drepturi, persecuției și genocidului sub național socialiști.

O reevaluare a narațiunilor istorice și imaginilor pe care le conțin este, de asemenea, o componentă a procesului de învățare a istoriei. Procedeu cunoscut sub numele de deconstrucție este un instrument adecvat pentru o astfel de reevaluare. Deconstrucția arată cum s-a dezvoltat o narațiune istorică prin revelarea procesului original de construcție. În cursul deconstrucției, narațiunea în cauză devine subiectul unor întrebări și gânduri fundamentale precum:

_Este evenimentul în cauză verificabil?

_Este evenimentul în cauză reprezentativ?

_Ce relații, cauze și consecințe sunt incluse în viziunea prezentată?

_Ce relații, cauze și consecințe sunt sugerate fără dovezi?

_Ce posibile relații, cauze și consecințe sunt ignorate?

_Ce alte argumente și explicații, diferite, divergente sau opuse, sunt posibile?

_Ce interese ar putea ascunde viziunea prezentată?

În procesul de predare, deconstrucția stereotipurilor se poate face în mai multe feluri. Alegerea metodei depinde de o serie de factori, inclusiv vârsta elevilor, cunoștințele deja acumulate, capacitatea de a pune întrebări, familiarizarea cu metodele individuale, puterea de reflecție și judecată, etc. Mulți dintre acești factori se aplică în egală măsură și profesorilor.

Materialele de pe această pagină de internet oferă multiple posibilități pentru implementarea practică a următoarelor metode didactice:

Schimbarea perspectivei

Schimbarea perspectivei este o încercare de a-i vedea pe alții prin proprii lor ochi – dar și de a-și vedea grupul propriu prin ochii altora.

Încercarea de a adopta perspectiva unui terț nu este ușoară. Asumarea unui rol ca formă de vizualizare, scrierea de jurnale, scrisori și cântece, precum și alte forme de expresie artistică pot servi ca punct de plecare pentru o astfel de schimbare de perspectivă.

Observatorul ca martor

Și această metodă implică, până la urmă, o schimbare de perspectivă: pentru evaluarea unui eveniment este necesară viziunea independentă a unui observator. O posibilitate este punerea în scenă a unui proces sau a altei forme de investigație, în cursul căreia faptele din cazul în speță să poată fi stabilite. Această metodă răspunde puternicului simț moral și justițiar specific tinerilor.

Individul și grupul

Viziunile stereotipice despre grupuri sunt întotdeauna niște generalizări; ele nu iau în considerare individualitatea membrilor grupului și ignoră în mod automat diferențele și variațiile. Acest adevăr poate fi ilustrat cu ajutorul unor aspecte diverse precum tradițiile culinare și manierele de la masă, regulile și standardele din familie, sau așteptările și activitățile de petrecere a timpului liber. Astfel de elemente din propriul mod de viață pot fi utilizate ca instrument analitic: imaginea despre sine a propriului grup (clasa de la școală, familia, grupul etnic, rasa, comunitatea religioasă etc.) își pierde coerența ermetică. Aceeași abordare se poate aplica și în cazul imaginilor externe.

Biografiile repovestite și continuate

Romii și Sinti – la fel ca membrii altor grupuri persecutate – au biografii care au fost întrerupte forțat. Viețile supraviețuitorilor au continuat, însă au fost însoțite de traume grave pentru totdeauna.

Urmărirea biografiilor celor care au supraviețuit persecuției până în zilele noastre oferă ocazia de a înțelege atât pericolele stereotipiei cât și individualitatea oamenilor, care au fiecare potențialul lor.

O altă posibilitate este să le cereți elevilor să-și imagineze cum ar fi arătat viața unei persoane ucise. În acest fel ar putea să depășească prejudecățile care duc la crimă și să vadă întregul potențial pe care l-ar fi putut avea, de exemplu, copiii romi și Sinti.

Acestea și alte posibile metode didactice pot deschide calea pentru întrebările și gândurile fundamentale menționate mai sus. În cazuri individuale, ele pot, de asemenea, să ducă la o observație detaliată, la analizarea și dezbateră stereotipurilor, a genezei, logicii și efectelor lor. Cunoștințele factuale detaliate constituie baza întregii operațiuni de deconstrucție; asta este exact ceea ce vă oferă materialele de pe această pagină de internet.